

Motion

1983/84:2984

Berit Oscarsson m. fl.

Svenskundervisning för vuxna invandrare (prop. 1983/84:199)

Inledning

Vi anser liksom regeringen att undervisning i svenska och orientering om svenska samhällsförhållanden måste inta en viktig plats bland de insatser som skall göras för invandrarna.

Den målformulering som föreslagits av SFI-kommittén med kommentarer (avsnitt 2.3) vill vi instämma i. Det är viktigt att riksdagen fattar beslut om de övergripande riktlinjerna som bör gälla och tar ansvaret för att rimliga resurser för att förverkliga målen ställs till förfogande.

Principiella synpunkter

Vi vill instämma i vad som anförs beträffande utgångspunkterna för den föreslagna modellen för en förändring av sfi, men vi anser att det i propositionen inte tillräckligt tydligt anges de begränsningar i möjligheten att nå jämlikhetsmålet i invandrapolitiken som förslaget innebär. Enligt vår mening innebär förslaget till ny sfi två allvarliga begränsningar.

1. Den föreslagna studietiden är otillräcklig

Förslaget innebär 400 studietimmar i grund-sfi, och i påbyggnads-sfi anges 200 studietimmar för undervisning inom studieförbunden och 300 studietimmar för undervisning inom AMU.

I propositionen sägs att alla invandrare inte behöver lika omfattande undervisning, vilket skulle betyda att "överskottstimmar" för en invandrare skulle kunna öka studietiden för andra. En sådan effekt blir dock endast en teoretisk möjlighet, eftersom den totala studietiden är otillräcklig i förhållande till behoven.

2. Gamla invandrare och flyktingar får försämrade möjligheter

Förslaget till ny sfi-undervisning riktar sig främst till nya invandrare. Det är en rimlig utgångspunkt på längre sikt. Det innebär dock en allvarlig begränsning för gamla invandrare. Visserligen sägs i propositionen att gamla invandrare skall få möjlighet att under en övergångstid på fem år få delta i sfi. Men med hänvisning till punkten ovan står det helt klart att medlen som ställs till förfogande inte kommer att räcka till för att nå målen med sfi. Gruppen

”gamla invandrare” är nu rätt mycket stor och en betydande del av de gamla invandrarna har mycket små eller begränsade kunskaper i svenska och om det svenska samhället. Det är uppenbart att denna grupp inte kan tillgodoses till fullo inom ramen för den föreslagna förändringen av sfi.

Den andra gruppen som kommer att få kraftiga förändringar av de hittillsvarande villkoren är flyktingar. Det sägs i propositionen att de inte skall omfattas av sfi. Detta är förståeligt med tanke på de förändringar i flyktingmottagande som följer av regeringens förslag i proposition 1983/84:144. Men även om väntetiden med detta förslag minskas, kommer det ännu att finnas behov av att bedriva verksamhet inkl. studier i svenska för flyktingar. Det sägs också i propositionen, men detta får endast ske om det kan genomföras ”utan merkostnader för staten och inom ramen för tillgängliga resurser”. Med hänvisning till vad som sagts ovan om begränsningarna av den totala tilldelningen kommer det att bli en reell försämring för flyktingarna fram till dess att full effekt av den nya flyktingmottagningen nås.

Praktiska problem vid genomförandet

Det finns åtskilliga problem när det gäller genomförandet. De flesta av dessa måste hänskjutas till den organisationskommitté som skall tillsättas. Men det finns några viktiga punkter som vi vill fästa uppmärksamheten på utöver detta.

Datum för genomförandet bör skjutas framåt i tiden till den 1 juli 1986. Motivet är dels den tid som organisationskommittén måste få för sitt arbete om det skall hinna bli konkreta förslag, dels den tid som studieanordnarna behöver för att anpassa sina resurser till de förändrade förutsättningarna.

Ett annat viktigt område som bör innehålla riktlinjer för organisationskommittén att arbeta efter är den regionala samordningen. Redan nu kan vi se flera problem som kan dyka upp där det inte räcker med att ange att kommunerna bör ”främja regional samverkan”. Ett tydligare förslag på den regionala samordningen måste läggas fram.

Pedagogiska begränsningar

Det sägs i propositionen att den föreslagna organisationen ger ett bättre resursutnyttjande och såväl administrativa som pedagogiska vinster.

När det gäller de pedagogiska förutsättningarna innebär inte förslaget att den genomsnittliga gruppstorleken som anges till 12 per grupp skulle bli en pedagogisk vinst. Den nuvarande genomsnittliga gruppstorleken ligger på drygt 10 deltagare. Variationerna är dock mycket stora, och det innebär inga ökade pedagogiska vinster att höja den genomsnittliga gruppstorleken med två. Tvärtom kommer det att försvåra möjligheterna för bl. a. mindre kommuner med begränsad invandring att genomföra sfi på ett pedagogiskt och effektivt ekonomiskt sätt.

Det är nödvändigt att kunna arbeta flexibelt med antalet deltagare i grupperna, men eftersom mindre grupper innebär ökade fasta kostnader per deltagare, måste det också innebära att statsbidragen medger möjligheter att täcka de ökade kostnaderna för mindre grupper.

Systemet att dela upp timkvoterna kommunvis skapar svårigheter och stelhet i organisationen. Följande exempel visar några svårigheter.

Om en kommun får tolv nya invandrare blir den berättigad till en kvot på 400 timmar för grund-sfi. Om deltagarna kommer från två olika kulturområden med olika alfabet och inte kan undervisas gemensamt måste gruppen delas. Bidraget räcker endast till 200 timmar i varje grupp.

En annan kommun får en mer homogen grupp på femton deltagare men har sedan tidigare en grupp äldre invandrare. Gruppstorleken med nya invandrare är redan större än önskvärt och situationen blir än svårare att bemästra, organisatoriskt och pedagogiskt, om de gamla invandrarna skall integreras.

I en tredje kommun testas en grupp invandrare för inträde i AMU-utbildning. Kunskaperna är otillräckliga och behöver kompletteras. Kommunen får endast tilldelning för en nyanländ grupp och har inga resurser för extrautbildning.

De antydda exemplen visar på några av de problem som kan uppstå. Behovet av samordning över kommungränserna har inte beaktats i tillräcklig grad i den föreliggande propositionen.

Sammanfattning

De problem som antytts är av två slag:

1. otillräckliga ekonomiska resurser,
2. till följd därav uppkomna målkonflikter och organisatoriska problem.

Den föreliggande propositionen bör analyseras noga av den blivande organisationskommittén. Kommittén bör medges rätten att föreslå ofrånkomliga bidragsförstärkningar för att verksamheten skall kunna fungera då den nya organisationen skall träda i kraft.

Detta bör ske tidigast den 1 juli 1986. Om ekonomiska förutsättningar för en tillfredsställande reform då saknas, bör organisationskommittén överväga ett förslag att flytta fram ikraftträdandet ytterligare.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställer vi

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om svenska för invandrare,

2. att riksdagen beslutar uttala sig för att den nya organisationen bör träda i kraft tidigast den 1 juli 1986.

Stockholm den 6 juni 1984

BERIT OSCARSSON (s)

STEN ÖSTLUND (s)

JAN FRANSSON (s)

GERD ENGMAN (s)